

LIETUVA

Mr. 28

CHICAGO, ILL., PETNYCZIA, 15 Liepos (July) 1898 m.

Metas VI

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

The Lithuanian Weekly

"LIETUVA"

Published at Chicago, Ill., every Friday

Executes all kind of Job Printing and translating in Lithuanian, Polish and English languages.

Subscription \$2.00 per year

All communications must be addressed

A. OLSZEWSKI,

924 33rd St., Chicago, Ill.

Sub-Sta. No. 60.

Nedėlinis laikraštis

"LIETUVA"

Išsineša kas Petnyčia Chicago, Ill.

Kaszuoja ant metų:

AMERIKOJE.....\$2.00

UŽMARE.....\$3.00

"Lietuvos" spausdintu spaudinys visokos Knigos, Konstitucijos ir visokius kitus druskus lietuviškai, lenkiškai ir angliskai. Darbaatlieka gražiai, greitai ir pigiai.

Užsirasant "Lietuvą" ir prisipažinti pinigais už ją, kaip ir su visais lietuviškais, - kada tik uždeiti atitinkamą adresą:

A. OLSZEWSKI,

924 33rd St., Chicago, Ill.

Sub-Sta. No. 60.

CHICAGO, ILL., PETNYCZIA, 15 Liepos (July) 1898 m.

Politiszko žinios.

Karė Amerikos su Ispanija.

Ant karės lauko, po sunaikinimui Cerveros laivynės, nieko svarbesnio ne atsitiko. Ant žemės nėra Kubos, nė ant Filipinų didesnių musų ne buvo. Po Santiago, prie kurio, išnaikinus ispanišką laivynę, gal prisitarti amerikoniški laivai ir nakti kint miestą, nuo žemės apstogą amerikoniškos žemės kariaunos, musziai tuom tarpu apstogė. Žemės kariaunos wirszinkas, jenerolas Shafter nusitvėrė laikinam su ispanišką kariauna miestą, jenerolui Linares, reika laimę pasiduoti, bet tas atsisakė. Shafter po tam buvo pasirengęs bombarduoti miestą lygiai nuo jurių, kaip ir nuo žemės, bet kon suliai neutralizųk wieszpatsųk atsisaukė prie jo su prasytu palikti laiką wieszpatsųk pawalidiniams isziskraustyti pirmą isz miesto. Ant to prasytu jenerolas Shafter sutiko. Nors paskirtas ant isziskraustymo konsulij ir swetimų pawalidinių laikas praėjo, bet bombardawimas miesto ne prasidėjo: iszpanijony mat pradėjo paskui derėtis, atidawė amerikoniškas nelaiswieszčius amerikoniškus juriųkus nuo laivo "Merrimac", taigi Hobson ir jo juriųkus, žadėjo miestą atiduoti, tikt prasė daleisti pirmą užklasti jenerolo Blanco ir Iszpanijos rando. Nežinia wienok, ar Linares isztiko nori miestą atiduoti, kurio ir teip ne galės apginti, ar nori laimėti laiką ir sulaukti pastiprinimo. Amerikoni wienok teipogi ne tinginiawo. Nors jie muszio ne pradėjo, bet užtai tuom tarpu atėjo prie Santiago daugias žemės kariaunos ir didelės, toli siekiančios kanuotės. Kelino pradėti bombarduoti miestą dar pereinant sanwaite, bet kad musziai wis dar ne pasidėdė, tai turbūt, tarybos kaslink atidawimo amerikoniškas miesto Santiago traukiasi toliaus. Sako, kad atidawimai niesto be muszio prieszinasi jenerolas Blanco ir pats iszpaniškai kareiviai, kurie mat nori atkarsztyti už sunaikintą Cerveros laivynę. Nėra abejonės, kad nors per szturną ameri-

koni miestą pawerė, bet tas kasztuos daug žmonių gywaszčių isz abiejų pusių. Geriaus to dēl butų, jeiga galima but apsieiti be szturno. Pereitą panedelio dieng amerikoni pradėjo bombarduoti miestą, bet tais traukėsi ne ilgai, kadangi pasirodė, kad szuwiui miesto ne siekia.

Ant Filipinų, atkakusi czia amerikoniška žemės kariauna iszlipo ant kranto mieste Cavita, bet ir czia dar susitikimų su iszpanijonais, užsadarusiais Manilles twirtynė, ne buvo. Laikraszciai buwo pegarsinę, buk maisztinųk wadowas Aguinaldo, kuris ant Filipinų apgarsino, kaip sako, su žinia admiralu Dewey, neprigulmingą republiką, atkakus Amerikos paskirtam gubernatoriui, Merittui, ne tikt ne nori eititoliaus isz wien su amerikoniškas, bet szuwiui stengėsi pasipriesinti jų iszlipimui. Ar teisingos tos žinios, sunku įpėti, bet iki sziol nieks jų ne užgynė. Jeigu isztikro Aguinaldo su ginklu norėtų ginti jo apgarsintos republikos neprigulmystę nuo amerikony, tai susidėję su iszpaniais, ar wienas, bus tokia pajėga, kad ant pergalejimo jos bus per mažai atsiųstos czia amerikoniškos kariaunos, kadangi Aguinaldo turi dwigubai daugias gerai apginkluotą kareiwų, ginklus jam suteikė pats amerikoni.

Ant Europos berzių iszpaniškųk popieros, taigi hondai, pakilo wisur. Priešastis to pakilimo, kaip sako, yra pradėtos tarybos tarp Iszpanijos ir Amerikos ant užbaigimo karės. Ko wienok reikalauja Amerika, iki sziol tikrai nežinia. Tulos Europos wieszpatsystės, kaip sako, stengiasi taikyti kariaujančias wieszpatsystes, kalbina priwatszskai abidwi puses susitaikyti. Prancuzija buwo užmaniusi, idant oificaliszskai wisos didėsės wieszpatsystes pakeltų sawo balsą, bet buk tasai užmanymas ne rado pritarimo ne tikt Wokietijoj, bet ir Maskolijoj. Iszpaniškai wienok ministeriali sako, kad dar ne atėjo laikas ant paliowimo karės. Washingtono randas buwo nusprendęs siųsti Watsono laivynę ant užėmimo Kanariškų salų ir ant bombardawimo Iszpanijos portinių miestų, bet iki sziol laivynė ta ne iszsiųsta. Kaip priešastis tokio pawelinimo paduoda, buk Watsono laivai likosi masyje su Cerveros laivais teip pagadyti, kad be patiesymo ne gali leistis į tolesnę kelionę. Washingtono kongresas galutinai užgrynė priskirti prie Amerikos waldyby salas Sandwich arba Hawai republika. Republika ta iki neseniai buwo neprigulminga karalystė, bet nukakė ten amerikoni, pakėlė rewoliuciją, praszalino nuo sosto karalieng ir apgarsino republika, waldybių paēmė sawo rankas, žemė pats amerikoniškas, czia buwiau gita po pawergit, nuo jų atėjunai atėmė politiszskas tiesas ir žemės Salos tos yra ant kelio isz Amerikos ant Filipinų. Nė jokia wieszpatsystė iki sziol ne pakėlė protesto priesz ty salų užėmimą.

Austrija.
Austrijoj likosi atidengtas sukalbis ant gywasies ciecoriaus, prigulinti prie sukalbio tapo jau suarezuoti Wengrijos sostapi-lėj, Peszte. Prie to prigulėjo soejalistiszski (greicziaus anar-chistiszski) darbinijai; dabar prasidėjo jų prowa. Jie mat sutarė, Grudžio mėnesįj pereinut metų nužudyti ciecorių, kada tasai atmat nori atkarsztyti už sunaikintą Cerveros laivynę. Nėra abejonės, kad nors per szturną ameri-

koni miestą pawerė, bet tas kasztuos daug žmonių gywaszčių isz abiejų pusių. Geriaus to dēl butų, jeiga galima but apsieiti be szturno. Pereitą panedelio dieng amerikoni pradėjo bombarduoti miestą, bet tais traukėsi ne ilgai, kadangi pasirodė, kad szuwiui miesto ne siekia.

Ant Filipinų, atkakusi czia amerikoniška žemės kariauna iszlipo ant kranto mieste Cavita, bet ir czia dar susitikimų su iszpanijonais, užsadarusiais Manilles twirtynė, ne buvo. Laikraszciai buwo pegarsinę, buk maisztinųk wadowas Aguinaldo, kuris ant Filipinų apgarsino, kaip sako, su žinia admiralu Dewey, neprigulmingą republiką, atkakus Amerikos paskirtam gubernatoriui, Merittui, ne tikt ne nori eititoliaus isz wien su amerikoniškas, bet szuwiui stengėsi pasipriesinti jų iszlipimui. Ar teisingos tos žinios, sunku įpėti, bet iki sziol nieks jų ne užgynė. Jeigu isztikro Aguinaldo su ginklu norėtų ginti jo apgarsintos republikos neprigulmystę nuo amerikony, tai susidėję su iszpaniais, ar wienas, bus tokia pajėga, kad ant pergalejimo jos bus per mažai atsiųstos czia amerikoniškos kariaunos, kadangi Aguinaldo turi dwigubai daugias gerai apginkluotą kareiwų, ginklus jam suteikė pats amerikoni.

Widurini Afrika.

Laikraszciai wēl paduoda keltis kartus atsauktą žinį, buk dabar isztikro prie isztakų upės Niliaus atkako prancuziszka ekspedicia Marchando su 3000 kareiwų. Abisijnos karalius isz kitos pusės iszsiuntė net 80000 kareiwų į tuos pacius krasztus. Daro jis ta susitaręs su Prancuzija. Angliszkas rezidentas prie Abisijnos karaliaus apleidso sawo oifitą ir skubiai iszkeliawo į Angliją persergėti sawo randą. Ni liaus isztakos yra mat Derwisų krasztuose, kuriuos anglijoni nori užkariauti ir priskirti prie Egiptu, kuriai dabar yra anglijon rankose. Tokiu budu angliszskos waldybos trauktusi be petrukio per wisą Afriką, taigi nuo pietinės jos užbaigė iki Aleksandrijai. Jeigu pirma prancuzams, susidėjusiems su Abisij ja, pasisekė užimti krasztus prie Niliaus estakų, tai jie užbėgs kelią anglijonams ir persikis sawo naujai uotimtas waldybos angliszskas pietinės ir widurinės Afrikos waldybas nuo Egipto. Tas Anglijai labai nepatinka. Kadangi į Egiptu turi dabar mažai kariaunos, tai ne gal prancuzams ir abisijonams užbėgti už akių.

Chinų Wieszpatsystė.

Maizstai pietinėse Chinų provincijose ne tikt neina silpnų, bet auga ir platinasi, rando pajegios neįstengia jiems pasipriesinti. Maizstai užėmė Me-ningą ir Tien Pak ir su wisu iszdegino; wēliaus tas pats pasiekė miestą Wu Chuen Sien, prowincijoj Kwang Tung. Maizstai iszėjowė daug muilinyzių urėdinių. Wisi turtingesioi ty krasztų gywentojai apleidžia sawo namus ir dideliis pulkais bėga į sziaurines, dar maizstų ne apimtas provincijas.

Anglija iszderėjo nuo Chinų rando talus Chinų apkeiczius prieszais angliszka waldyba Hong Kong. Tas ne patinka Maskolijai, kuri praszė Chinų randui, kad ne duoty. Anglijai minėtų krasztų, jai turi užtekti wieno patekusio po isziskraustymui japonųk portu Wei-Hai-Wei. Kadangi randas, dawes ju Anglija sawo pažadėjimą, atgal jo atimti ne galėjo, Masko-

lija pagazdino, kad su sawo kariauna užims wisą Peczelio provinciją, kurioje yra ciecoriaus sostapi-lėj. Tarybos dar wada, gal but, kad Maskolija pasigandė kitais Chinų krasztais. Mat dabar kas tikt nori, drasko daugias turinčią gywentojų musų žemės wieszpatsystę.

Pasibaigė antra prowa garsaus prancuziszko raszėjo, Zolės, apkaltinto už įdeidimą sawo rasztais prancuziszkos kariaunos. Zolės advokatas ne pripažino Paryžiaus sudams tiesos perkartinėti prowa, todėl antru kartu ji buwo perkartinėjama Wersaliuje. Antroje prowoje Zolė tapo nuspręstas ant 5000 frankų bausmės, sudodaszty, apgarsinimo nusprendimo 10 laikraszcijų. Zolės kasztais ir ant 15 dienų arezsto. Laikraszcio "L'Aurore" iszleistoja, Perrioux, likosi nuspręstas ant 500 frankų (100 dol.) bausmės. Tuom mat galutinai pasibaigė tielk triuksmo padariusi ne tikt Prancuzijoj, bet ir už jos rubezių garsi Zolės prowa.

Iz Lietuwos.

Maskolių Szwentė.

16 Sėjos, Wilniuje ir kituose Lietuwos krasztuose maskoliai su didelėmis iszkilmėmis apwaiszcziojo sawo szwentę, taigi, kaip jie sako, isz geros walis sugrįžė ma uofiotų į staciatikiszka tikėjimą. Tai dieng iszsiųrė pas katalikus dewintinės, bet jiems katalikiszkoj Lietuwoj ne wale per dewentines rengti procesijų, užtai ant Wilniuje ējo per miestą tiek maskolizų procesijų, kad ant uolyczios negalima buwo per waziuoti. Džiangiasi mat maskoliai, kad atsirado tarp uniotų netikė kungai, kurie ne tikt pate pametė sawo tėwų tikėjimą, ne maskolių dowanas perėjo į staciatikiztę, bet su pagelba kazo-kių botagų werte žmonis į carų tikėjimą. Maskolpalaikai be botago nieko ne moka mat padaryti, kuriai dabar yra anglijon rankose. Tokiu budu angliszskos waldybos trauktusi be petrukio per wisą Afriką, taigi nuo pietinės jos užbaigė iki Aleksandrijai. Jeigu pirma prancuzams, susidėjusiems su Abisij ja, pasisekė užimti krasztus prie Niliaus estakų, tai jie užbėgs kelią anglijonams ir persikis sawo naujai uotimtas waldybos angliszskas pietinės ir widurinės Afrikos waldybas nuo Egipto. Tas Anglijai labai nepatinka. Kadangi į Egiptu turi dabar mažai kariaunos, tai ne gal prancuzams ir abisijonams užbėgti už akių.

Waiwak wanago užpulti.

Wokiszkas laikrasztis "Meme-ler Dampfboot", paduoda, kad wienamie, prigulineziame G-uon-skui, paliwakui, netoli Wilkawszkiu, Suwalkų gub., wanagas užpuolė du waiwk, 6 ir 8 metų, užwozėjojus to paliwakio Zichy. Užpultų waiwk rikmą iszgirdo akamonas Skorszewski, kurisai raitas stowėjo prie ker-tancų y malkas girtoj darbinijų. Jis, kaip tikt arklys įkabina, leitdosi užpaltiesiems į pagelbą. Dangi apart kancziaus kitokio ginklo neturėjo, pribėgęs prie užtupusio ant waiwk wanago, kirtu jam su kancziumi; wanagas užpuolė ant akamono ir jam su dideliu wargu pasisekė jį nuwyt. Wyresnysis isz waiwk buwo wien nuo smarkių sparų sudawinių apswaigintas, janusy isz jį turi guma gilas žaidas galwoj nuo snapo kirezių.

Naujas teatras Wilniuje.

Maskwos kapitalistų draugystė atsisaukė į miesto Wilniuje rodą su užmanymu pastatyti mieste sawo kasztais naują teatrą. Maskwos draugystė žada sawo kasztais arba pati pastatyti teatrą, arba duoti pinigų ant jo pastatymo, bet reikalauja, kad dabartinės rotuszės trioba, kurioje yra parengtas teatras, drauge su sodeliu prie jo, būtų atiduotas minėtai draugystei ant 40 metų; ant minėto sodelio ji žada pastatyti pasazę, taigi ruims dūl wokiųk pardawinyzių; toki pasazai yra wisur dideliosse Europos miestuose. Po 40 m. wisos draugystės pastatytos triobos, taigi pasazas ir teatras taptų be jokio primokėjimo miesto sawaszcia. Nežinia ar miestas priims tą užmanymą.

Izseiwyste isz Witebsko gub.
Laikraszciai pranesza, kad szį metą iszeiwyste į Siberiją, ypacz isz Witebsko gub., neiszpaskytai pakilo: kraustosi ten daug latwių ir tai ne tikt jaunų bet ir senelių. Daugiasiai iszeina isz Osuny, Dugdenų ir Izabelino walszczių, Dinaburgo paw. Isz wieno Osuny walszczius per paskutinius du mėnesius isziskraustė su wirszum 300 žmonių ir rengiasi neuzilgio tiek jau. Laukus, namus ir wisus daiktus iszeiwiui paduoda už szuns pinigų. Kraustosi ne tikt warguoliai, bet ir turtingi ukijniai. Laikrasztis "Witebskaja Gubernskaja Wiedomosti", kaipio priežastį iszewystės paduoda, kad ukijnų neuzgandina sawlygos, kokias turi nami-je, Siberijoj mat jie tikisi geresnę rasti ateitį.

Beprotis kapitonas.

Holandiszskas laiwais "Margaretta" iszplaukė su medžiais isz Klaipėdos į Bremą. Tuojaus iszplaukus isz porto, ant jurių laiwu kapitonas įgawo proto sumaisy-mą. Juriųkai supratę tą, uždarė kapitono aptinuiwos riuwos, bet jis neuzilgio sawo pasuntinį į Wokietijos parlamentą; iszrinktu gelikosi lietuwys Jonas Smalaks. Nėra abejonės, kad jisai geriaus užtars parlamente už lietuwų reikalus negu wokięzių iszrinktus į Prusų seimą Tomoszius. Chicago wokiszki laikraszciai, paduodami žinias apie paskutinius Wokietijoj rinkimus, nors paduoda wisų partijų iszrinktus pasuntinius, bet apie iszrinkimą lietuwio nieko ne sako.

Gaisrai.

Antroje pusėje Gegužio mėnesio, Wilniaus gub. buwo isz wiso 28 gaisrai, isz kurių užgimė: 4 nuo ne gerai įtaisytų kaminių, 1 nuo ne atsargumo, 9 nuo perkūno įtrenkimo, 2 nuo padegimų ir 12 nuo nesusekty priežaszčių. Wisuose tuose atsitikimuose ugnelė pridirbo blėdies ant 95514 rubl. Didžiausias gaisras buwo miestelyj Ostrina, kur gaisras isz-naikino 88 namus ir 30 kitokių triobų.

11 d. Gegužio didelės gaisras

siautė miestelyj Antolepuowė, Zarasų pawietyj. Kauno gub. iszdegė czia 50 namų su wisais gywentojų turtais.

Uždare daug rando karczių.

Maskoliszki laikraszciai paduoda, kad nuo 1 d. Sėjos Witebsko gub., Latwiskoj jos daly, reikėjo uždaryti diktai rando parengtų degtinės pardawinėjimo wietų, kadangi, dėl stokos degtinės pirkėjų, laikymas ty pardawinyzių ne apsimoka, nesuirsinko pelno nė ant iszmokėjimo algų tarnaujantiems. Kad tai teip jau butų ir grynai lietuwų apgywentos wietose, tai galima but džiaugtiesi; dar geriaus but, jeigu nė wienas lietuwys niekada neperžengtų slenkiszcio karcziams ir ne imtu stiklelio į rankas.

Gywulių maras.

Tuluose krasztuose Wilniaus gub. apsiereizkė sibirizskas naminių gywulių maras. Kaime Bezdanuose, dware Karoliszki ir Bezdanuose, Nemenczino walszcziuje, Wilniaus paw., apsirgo jau diktai gywulių. Apsirgimai atsitiko teipogi: Kalniskiuose, Szakaliskiuose, Mlyneke, Jusewycziuose, Joniszkių walszcziuje, Wilniaus paw.

Prigėrelė.

23 d. Sėjos, 8 m. mergaitė ukijnko Maletų walszczius, gywenant Wilniuje ant priemieszczio Autokoliaus, Iwaszkewycziutė, bewiekszcziodama ant upės Nerio kranto, užėjo ant stowinczio prie kranto be priežiūros palikto troto, įpuolė į wandenį ir prigėrė. Nors tuojaus iszsiuntė waltis gelbėti skęstancija, bet jos iszgelbėti nepesisekė, ir kuno iki sziol ne iszgriebė.

Gywulių paroda.

Maskoliszka žemlapyštės ministerija dale do Resseinių žemdarbystės ir gywulių auginimo draugystei, Sėjos mėnesįj ateinanczių metų, Resseiniuse parrengti arklių ir raguotų galwijų parodą. Ant dowany isz sawo pusės ministerija paskiria: 1 di delį, 2 mažų sidabrinu medaliu, 5 bronzinuis ir 10 pagyrimo laiszky.

Jawų ir walgomų daiktų prekės Wilniuje.

Pereitą sanwaite už lietuwiszkus jawus Wilniuje mokoje: už pudą rugių 78—81 kap., kwieczų 112—115 kap., awių 85—90 kap., miežių 75—80 kap., grikių 85—90 kap. Walgomų produktų prekės buwo: už pudą sudyto swiesto 9 rub. 25 kap. Swastės baltos ruginės duonos 3½ kap., juodos 2½ kap. Mėsa geriausia po 20 kap. swaras, gera 10—13 kap., 2ro sorto 7—8 kap., 3ezio sorto 6—5 kap. Sziaudų pudas 20—23 kap., pudas szieno 30—35 kap.

Wilniaus gimnazijų mokintiniai.

Wilniuje, ant 170000 gywentojų, yra isz wiso dwi wyriszskos gimnazijos. Pirmoje gimnazijoje szį metą pabaigė wisą mokslą 23 mokintiniai, tarp jų Bak ir Jundzil gawo sidabrinus medalius. Antroje gimnazijoje pabaigė mokslus 25 mokintiniai, du isz jų gawo sidabrinus medalius, ir upart to dar iszlaikė egzaminą isz wiso gimnazijos mokslo wienas paszalinis.

Susimuszės geležinkelio trukiai.

Ant stacijos Dinaburgo, Witebsko gubernijoj, ant stowinczio taworinio trukio, geležinkelio linijos Dinaburgo Kalkunų, paskirto į Liepoją, užbėgo kitas taworinis trukis. Susimuszimas buwo teip smarkus, kad lokomotywa ir keli wagonai stowinczio trukio tapo į szmetulus sudawęji, taworai, daugumė gabenami jawai, iszbyrėjo ant kelio.

Pagerinimas Windawos porto.

Darbai prie pagerinimo Windawos porto, Kurskų, jau prasidėjo. Ant szijų metų ant to maskoliszskas randas paskyrė 800000 rublių. Darbai prie dirbdinamo geležinkelio linijos nuo Maskwos į Windawą teipogi traukiasi be perstojimo.

Organiszskas swietas.

Wisą organizšką swietą parastai, nors ant to nėra tikro pamato, žmonės dalina į dškyrius: į gywas sutwėrimus ir į augmenis, isztikro wienok tikt specialistai gal atskirti, kur bai-giasi wienas skyrus, o kur prasideda kitas. Terp žemesnių gywų sutwėrimų yra teip panaszus į augmenis, kad tikt specialistai žino, kad tie sutwėrimai ne augmenys, bet teip wadinami gywi arba gywuliai. Terp tulų Austrijos žwėrių yra dedanti klauszinius kaip paukszcziai ir sawo pawidala, panaszus į antį, yra ten paukszcziai szeriais apdėję. Senešmės musų žemės eilėse iszkasa daugias tokių ne aiskijų weislių sutwėrimų suakmenėjusius kunnus. Mokslinezių tirinėimai priwdė juos prie spėjimo, kad wisas organizskas swietas ima pradži isz wieno szaitinio, isz medegos, kurią jie plazma praminė teip, kaip wisi dangiszki kuno susitwėję isz miglotinių dulkų: isz ty dulkų pasidare saulė, wisos planetos, žwaigždės, mėnuliai, isz plazmos gi per nesuskaitomas metų eiles iszsidirbo sziedien auganti augmenys ir wisi gywi sutwėrimai. Juo ilgias ty klausymą tirinėja, juo daugias suranda peremiancių ty spėjimų faktų. Isz žwėrių kuno isztraukia medegas, ypacz į nuodus, panaszus į nuodus isztrauktus isz augmenų. Profesorius Nenek dabar susekė, kad medega parwojanti raudonai žwėrių kraują, wadinama hemoglobinu ir medega parwojanti žoliai augmenų lapus arba chlorofilas, nors wiena ir kita turi wisai kitokį paskyrimą ir kitoki chemizką sudėjimą, yra wienok wien ir to paties spėjimo. Teip žmonės, kaip ir augmenys pabala nuo uedatekiaus szwiesos, kadangi be jos kraujas ne sugriebia tiek hemoglobinos, augmenys gi tiek chlorofilas, kiek reikia; medegos tos darosi no įtekme szwiesos. Profesoriui Schunkui isz chlorofilas pasi-ekė isztraukti filosofingą, taigi medegą panazį į isztrauktą profesorių Nenekio ir Siebero isz kraują, jų praminą hematoporfirinu. Teip wienas, kaip ir kita paeina nuo wienos medegos. Yra ir daugias faktų paremiancio pirmiausiai garsaus angliszko mokslinezius, Darwino, pakeltą, paskui dapiidytą ir priimtą sziedien daugumo mokslinezių spėjimą, kad lygiai augmenys, teip ir žwėrys ir žmonės paeina isz tos pacios pradinės medegos.

Naujausi iszradimai.

Wienas New Yorko fabrikantas, ant apsaugojimo isztraukusios ant Kubos amerikoniškos kariaunos nuo uodų įkandimo, kurie ant Kubos yra daug piktesni ir skaudžiaus kanda, padirbo atsakanczius uždangas isz szydy. Uždangos tolos paskirtos wienos ant užidengimo kaklo ir galwos, kitos ant kojų ir rankų. Minėtas fabrikantas padirbo jų 25000 ir pasiūtė randui po 35c. už kiel-wieną. Roda, tį iszradimas ne naujas ir ne labai swarbus, bet praktiszskas, kadangi po tokia uždanga amerikoniškai kariwini raniai galės ant lauko n iegoti, liuos bus nuo uodų įkandimo. Maskoliszki parubežinių argų oficerai wisi turi tokias apsaugojanczius nuo uodų uždangas.

Mieliausia Barborėlė!

— Paskui tawę keliancziau ant swieto galo!

— Tai to negalėtum padaryti.

— Kaip tai ne galėcziau, kodėl?

— Todėl, kad asz ten nesirengiu keliauti.

Isz Amerikos.

Nelaimė ant oro laktiofos.
PHORIA, ILL. Perleitos seredos dieną geležinkelio traukis atgabeno čia sunkiai sužeistą moterišką Frazier, žinomą Amerikoj ant oro laktiofos. Minėta moteriškė, 4 d. Liepos, užsimanė išlėkti ant baliono į padebesius, iš jo išsiskirti ir nusileisti ant žemės su pagalba parasolius, ką ji buvo kelis kartus laimingai padariusi. Jos asistentas pritaissė balioną, jį lipo ir balionas tapo paleistas. Išlėkusi kiek įausztį, užtėmo, kad parasolius yra pagadęs. Nusprendė ji nelaukti, kol balionas iškilis dar augščiau, bet šokti tuojaus, nors balionas buvo iškilęs ant 100 pėdų nuo žemės. Frazierienė šokė, bet parasolius visai neatsidarė, ji su neįsipaakytų greitumu nupuolė ant žemės, nusi-laužė kojas, rankas ir teip sunkiai apsikulė.

Prigawyste su pensijoms.
Miestelį Town Mystic, netoli Centerville, dabar susekė priga-wystę su pensijoms veteranams nuo paskutinės naminės karės; prigawystė traukėsi per 20 metų pensiją emė neėmęs dalywu-mo karė. Kokai Fred Birdsaye, laike naminės karės tarnavo wie-namie Illinoiso regimente. Pasi-baigus karė, orbo wienose kasty-nėse, kur užgriuvusios žemės ta-po teip sunkiai apkulė, kad ligo-nbutį pasimirė. Jo brolis pa-mė popieras ir per 20 metų emė pensiją kaip veteranas, tik dabar netyčia tas apsirėškė. Nėra abe-jonės, kad ir daugias yra tokių netikrų pen-jionierių, kurie už-kič nuopelnus iša pensijas.

Balsus twnai.
St. Louis, Mo. Nuo ilgai besi-traukiančių smarkių lytų užgė-mė čia didelė twnai, kurie mie-s-te pridirbo blėdies ant kelių szimtų tukstancijų doliarų. Daug-gelis namų tapo nuo pamatų nu-plautų, net widurmiestij wanduo užliejo keloars ir apatinis gywenimus. Crawford pawietij twnai pridirbo dar daugias blėdies, miestelis Steellville liko-si su wisu isznaiktas. Kiek iki sziol žino, prie to žmonės pri-gėrė, bet gal jų bus dar daugias.

Beprotės darbas.
CLINTON, IA. Gywenantis čia Powylas Dengler, tarnaujantis ant Chicago & Northwestern geležinkelio, parėjęs namon, rado dweją waiky ir paciją ne gy-wus. Waikai buvo galwoms žemyn sukimszti į pilną wandens statinę ir prigirdyti; teip jau ra-goziū wandenij negywa stowė-jo ir waiky motica. Matomai ji, igawusi proto sumaiscymą, prigir-dė sawo waikus ir paskui pati pri-sigirdė.

Susimuzė laiwei.
Wokiszkis Hamburgo pasazi-rinis garliawys "Cheruskia", pereito uatynko dieną, netoli New Yorko porto, laike tirsztos miglos susimuzė su angliskiu laiwi "R. L. T". Paskutinis isziro ir pak-sendo, "Cheruskia" iszgelbejo wisus ant jo buwusius žmonis. Tikt kapitonas angliskio laiwi prie susimuzimo likosi gana sunkiai apkulė, kiti gi jurin-kai iszliko neuzgauti.

Dideli nelaimė.
WASHINGTON, D. C. Wagonas elektrisko Congress Heights geležinkelio, pilnas waziuojancijų žmonių, susimuzė su wagonu ark-linio uyezino geležinkelio. Wie-nas nepažistamas pasaziierius li-kosi ant wietos užmuzstas, 30 gi yra sunkiai apkulė, izs kurių, kaip sprendžia, daug apkultų mirtinai.

Explozijos.
CINCINNATI, OH. Czianykszc-ziai itaisymai elektriskų žibu-rių Edisono, kurie apszwiecia miestą, likosi isznaiktinti baisios eksplozijos. Nuo jos užgimė gais-ras, kuriai užbaigė naikinimo dar-ba. Kol prietaisų neatstatys, mie-s-to uyezinos naktimis ne turi dabar žiburių.

POMPTON, N. J. Parako dirbtu-wės Lafino & Co, kur dirba bedu-minij paraka Amerikos ka-riaunai, atsitiko baisi eksplozija, kurios wisas dirbtu-wės tapo su-grauta. Prie to 10 darbinijų ir wienas kareiwis tapo su wisu su-draskyti; suzeistų kareiwų ir darbinijų yra 30.

Ingriuwu tunelis.
CLEVELAND, OH. Igriuwo čia tunelis wandens traukimui, dir-bamas dabar ant szero dugno. Nelaimė atsitiko nuo gazy explo-zijos, kuri sugriowe kasamą tune-li oia. Prie to 11 dirbancijų darbinijų tapo užmuzsty, terp užmuzsty, rodosi, lietuwų nėra, daugumas dirbancijų darbinijų buvo amerikonsai.

Nelaimė dirbtu-wės.
MJESCHALLTOWN, PA. Czian-nyksztė cukraus dirbtu-wės atsitiko nelaimė: nugriuwu dalis sie-nos ant dirbancijų darbinijų, keturis darbinijus užmuzstė ant wietos, wieną gi mirtinai apkulė. Užmuzsti, rodosi, wi-i amerikoi-nai, czeuistas gi yra slowakas.

Sudegė garliawys.
NEW YORK. Didelis garliawys "Delaware", prigulintis Clyde linijai, ant jurij, priessas Cedar Creek, N. J. su wisu itai-symu irsu taworais prazuwo. Pa-dirbtas jis 1890 m.

Gaisras.
† RACINE, Wis. Czianyksztė skury iszdirbinczia Plat'o & Sonų su wisu sudegė. Blėdij ugnies padaryt škaito ant 120 000 dol. Per tai ir diktai darbi-nijų nateko darbo.

Isz darbo lauko.

† POMBRIDGE, OH. Dirba čia dvi geležies dirbtu-wės ir rodosi, kad darbai neis niekyn.

† PARKERS LAKE, KY. Darbai eina čia prastai, bet darbinijai tiki, kad neuzilgio pasigeris.

† ADAMS, MAS. Darbinijams czianykszczių medwilnės audiny-čių numazino uždabtį ant 10%.

† KANSAS CITY, Mo. Czian-nykszczių darbinijai dirbantį prie triobų statymo pakėlė sztrai-ka.

† EAST ST. LOUIS, ILL. Dirba čia nauja elektriskų karų linija. Darbą gali gauti, kas tikt dirbti nor.

† PIQUE, OH. Czianyksztė geležies dirbtu-wės tapo uždaryta, daro joje dabar wisokius pertaisy-mus.

† SPRINGFIELD, ILL. Sztraikas czianykszczių kalnakasių dar ne-pasibaigė ir nežinia, kada pasi-baigs.

† HARRISBURG, PA. Czianyksztė geležies dirbtu-wės bus su wisu uždaryta; kaip ilgai ji stowės, nežinia.

† HARRISBURG, PA. Sudegė čia Paxtono geležies dirbtu-wės, per tai daug darbinijų neteko darbo.

† NEWCOMB, TEN. Užgimė čia Standard kastynėse sztrai-ka, todėl tegul nieks neina dar-bu jieszkoti.

† POMEROY, OH. Sztraikas czianykszczių kalnakasių trau-kiasi toliaus, wargas terp sztrai-kierių yra didelė.

† WILLSBORO, ILL. Sztraikas czianykszczių kalnakasių dar ne-pasibaigė, todėl tegul čia nieks neina darbo jieszkoti.

† RIVERSIDE, OH. Darbai eina gerai, wisos czianykszczių geležies dirbtu-wės dirba; yra wiltis, kad teip trauksis ilgai.

† GLEN CARBON. Kastynėse Madison Coal Co., kurios iki sziol labai prastai dirbo, pradeda da-bar dirbti geriaus.

† SALTSBURG, PA. Czianykszc-ziose galwanizskose dirbtu-wės dirba per dienas ir naktis; rodosi, kad darbai neis niekyn.

† NEW KENSINGTON, PA. Wi-sos czianyksztės geležies dirbtu-wės dirba gerai ir yra wiltis, kad darbo bus ant ilgai.

† BIRMINGHAM, ALA. Senoj geležies dirbtu-wės paliowė dirbė, bet darbinijai per tai ne tekė darbo, tapo priimti į nauja.

† MARION, IND. Czianyksztėse Malleable Iron Works dirbtu-wės neuzilgio pradės dirbti; daug darbinijų ras čia darbą.

† MAYNARD, OH. Darbai kas-tynėse eina prastai, dirba was po 3-4 dienas ant sanwaitės, darbi-nijai uždriba was ant maisto.

† DENVER, COL. Darbai kasty-nėse szito apkeicziio eina prastai.

Kastynių sawinijai prima prie-darbo wien negrus darbinijus.

† SHEFFIELD, ALA. Baigia čia rengti naujas geležies liejiny-czias. Darbai prasidės neuzilgio ir daug darbinijų galės gauti dar-bą.

† MARTINS FERRY, OH. Aetna Standard Works dirbtu-wės tuom tarpu dirba gera, bet žada dirbtu-wės ant tulo laiko uždary-ti.

† PITTSBURG, PA. Dirbtu-wės Zug & Co. pereitą sanwaitę pud-leriai dirbo tikt per dvi dienas, bet yra wiltis, kad darbai pasi-geris.

† FRANKTON, IND. Czianyksztė geležies dirbtu-wės ketina uždaryti ant wisos wasaros; jos sawinijai mat nori atlikti wisokius joje per-taisymus.

† PORT CARBON, PA. Czian-nyksztės Allisono geležies dirbtu-wės pradėjo dirbti ir tiek turi reikalawimų, kad darbo užteks per wisą wasarą.

† PETERSBURG, VA. Czianyksztės geležies dirbtu-wės dirbdina randui karėj reikalingus daiktus. Reikalawimų turi daug, todėl ir darbo užteks ant ilgai.

† DRESDEN, OH. Žada neuzil-gio pradėti statyti čia naują geležies dirbtu-wę, žemė ant to jau nupirka ir darbus prie staty-mo tuojaus pradės.

† BALTIMORE, MD. Czianykszc-zios Stickney & Co. geležies dirbtu-wės dirba be perstojimo, per dienas ir per naktis. Yra wil-tis, kad darbo užteks ant ilgai.

† MUNCIE, IND. Trys čia išancijos geležies dirbtu-wės gerai dirba, bet stiklo dirbtu-wę per wasarą žada uždaryti; per tai daug darbinijų ne teks darbo.

† YOUNGSTOWN, OH. Darbai czianykszcziuose geležies dirbtu-wės tuom tarpu eina gerai, bet Bonnell Iron Works ketina ant tulo laiko uždaryti sawo dirbtu-wės.

† FORD CITY, PA. Darbai czian-nykszcziuose stiklo dirbtu-wės eina gerai; darbą čia ne sunku gauti, kadangi, dėl didelių karsczių darbinijai ne iszlaiko ir apleidžia darbą.

† WEST NEWTON, PA. Darbai czianykszcziuose geležies dirbtu-wės eina gerai ir yra wiltis, kad teip trauksis per wisą wasarą, ka-dangi dirbtu-wės turi daug rei-kaławimų.

† MUNCIE, IND. Czianyksztė geležies dirbtu-wės ketina dar szj mėnesį su wisu uždaryti, bet ji ne ilgai stowės: kaip tikt atliks reikalingus pertaisymus, darbai wėl prasidės.

† SHARON, PA. Pittsburgo ka-pitalistai ketina parengti čia di-delę geležies dirbtu-wę. American Steel Casting Co. rengia čia sawo dirbtu-wių dalį. Darbai joje neuzilgio prasidės.

† MILWAUKEE, Wis. Sawini-kai czianykszczių skury iszdirbi-nyčių rengiasi parengti čia di-delę kilijų dirbtu-wę. Kada ji bus parengta ir nuo kada pradės dirbti, dar nežinia.

† TOLEDO, OH. Rengia čia naują lentų dirbtu-wę E. W. Weane Lumber kompanijos. Triobos jau pastatytos, suwėsta ir didesni dalis reikalingų maszi-nų. Prasidės čia neuzilgio dar-bai.

† TERRE HAUTE, IND. Darbai kastynėse szito apkeicziio eina ne wienodai, wienose dirba geriaus, kitose prastai. Evansville dirba geriaus negu pirma. Ant Wash-ington dirba po 4 dienas ant san-waitės.

† Daugelis kalnakasių isz Pennsylvanijos suwaziuoja į kas-tynės Illinoisas szto jieszkoti darbo; bet kad ir čia mažai dir-ba, o kitur ne dirba wisai, ne wienas isz čia suwaziawisų pri-sigauja.

† PANIA, ILL. Sztraikas czian-nykszczių kalnakasių traukiasi toliaus. Kastynių sawinijams iki sziol nepasiekė, wieton susztrai-kawisų darbinijų, parsitraukti ne prigulinciaus į darbinijiskas organizacijas.

† SCRANTON, PA. Czianyksztė Lackawana Iron Co. didina sawo

dirbtu-wės; darbai prie to neuz-ilgio pasibaigė. Uat antre gele-žies liejiny-czia ketina uždaryti, teipogi uždarys "Blast Furnace" dirbtu-wės; Sont liejiny-czių dirba tikt 300 žmonių.

† NANGATUCK, CON. Darbai čia eina gerai; dirba pilną laiką. Seni darbinijai uždriba gerai, naujų į senas dirbtu-wės wisai ne prima. Wieną seniaus sudegu-sis dirbtu-wę atstatė, pradės joje dirbti nuo 15 d. Liepos; čia galės patilpti ir keli nauji darbinijai.

† Angliszka kompanija nupir-ko wisus anglų plotus rytiniame Tennessee ir pietiniame Kentuckyje, kaip antai Tellico, Coal Creek, Poplar Creek, Mid-dleborough ir Big Creek distrik-tuose. Parengtos čia kastynės iszkaas po 10000 tonų anglių kas-dieną; skaitlius darbinijų paduo-damas ant 4000 žmonių. Čia iszkastos anglys paskirtos ant iszgabavimo į swetimus krasztus, daugiasiai į Angliją.

† Per paskutinę pusę szj metų Amerikoj iszkasė ant pusės milijonų tonų kietų anglių ma-žiaus negu pereitą metų. Per paskutinius keturis metus kas metą mažinosi daugumas iszkas-tų kietų anglių. Per pirmą pus-melį 1895 m. sunaudojo su wir-szum 20 milijonų tonų kietų anglių, 1896 m. jau ne sunaudo-ta pilnai nė 19 milijonų tonų, 1897 m. jau tikt 16 milijonų, szj metų 15 milijonų tonų.

† OSHKOSH, Wis. Sztraikas darbinijų medijų dirbtu-wių trau-kiasi toliaus ir nėra wiltis, kad greitai galėtų pasibaigti. Dirbtu-wių sawinijai žada su wisu uždaryti dirbtu-wės, kol ne gaus tiek neprigulincijų į unijas darbinijų, kiek reikia; unijonistų ne nori su wisu prie darbo priimti. Ant pri-wertimo darbdawij taikytiesi su darbinijais wienatinis kelias: prigulėti wisiems į darbinijiskas organizacijas, jeigu scabsu su wi-lisu ne butų, darbdawiai wisada tu-rėtų taikytiesi prie organizacijų. Kol darbinijai patį wieni kitiems užstoja kelį, to ant jų kapitalis-tai wis turės waldžią, jeigu gi eitų wisada isz wien, tsyky prie jų norų turėtų laikytiesi kapita-listai, nes niekur darbinijų ne gautų. Wienybė darbinijų di-desni peijega negu kapitalistų.

† Pereitą sanwaitę Suwieny-tose Wieszpatystėse buvo isz wi-so 229 nusibankrutinimai, pereitą gi metų, tą paciją sanwaitę, buvo jų 206; Kanadoj buvo jų 17; pereitą gi metų 30. Karė iki sziol ne atsilėpė wodingai ant Amerikos prekystos ir iszdirby-tės, per wisą paskutinį bertainį metų nusibankrutinimų buvo mažias. Iszwežimas grūdų nei-na mažyn ir yra wiltis, kad teip trauksis dar per du mėnesius, iki Europoj nepasibaigs pjūtė. Sziaurinėse dalyse fabrikai dirba geriaus, negu kitur. Medwilnės dirbtu-wės dirba geriaus negu ki-tais metais, iszėjus wien 1894 m. Atidarė daug dirbtu-wių pietinuo-se sztetuose. Wilnony iszdirbi-mų dirbtu-wės teipogi pradeda geriaus dirbti, nors pa-igerinimas wisgi ne znaimus. Geležies ir plieno ir isz jų wisokių iszdirbi-mų reikalawimas szj metų didesnis negu kada nors, dirbtu-wės siun-čia daug iszdirbi-mų į užrube-žius.

ISZ Lietuwiszku dirwu.
Swarbumas mokslainių.
 Szj metų Paryžių iszėjo prancu-ziskoj kalboj nauja kniga pa-rengta p. Demolins. Autorius, peržiurdamas szjdieninių tautų stowį, klausia, kodėl angliszkos ir germaniszkos, taigi proteston-iszkos tautos kyla ir dru-tinasi, o romaniszkos, o tame ir stowėjusi pirmutinė elijė iki neseniai Prancuzija duodasi isz-stumti isz tos pirmutinės eilės. Indijos, wisas sziaurini Amerika, Kanada, o tame ir Suwienytos Wieszpatystės galėjo bet prancu-ziszkos, szjdien gi yra angliszkos. Prekystoj ir pramonės an-glosaksiszkos ir germaniszkos tautos nustumia prancu-zų į szalį. Kodėl teip yra, klausia Demolins, ir atsako ant to klausymo, kad kalto: yra tame prancu-zų uopuo-

fime ypacz pradinės mokslainės, kurios per eiles metų stabdė dwa-sią, naikino energiją prancu-zų. Turime geras augstėnes mok-slaines, sako Demolins, isz kurių iszeina mokslincziai, kunijai, bet neturime gerų pradinių, kurios nenaikintų sawistowytės mislies, ne naikintų energijos, bet sunai-kintų per netikusį mokinimą at-gal galėta sugrąžinti. Per pergale-jimui prancu-zų paskutinę karę ir wokiceziai nusprendė, kad prancu-zus pergalejo wokiszkio moki-tojai, kurie tautę per eiles metų tiek pakėlė, kad ji galėjo per-galėti stowinczius pirmoje eilėje prancu-zus. Laikraszczių, perkra-tindami dabartinę Amerikos ka-rę su Iszpanija, sulygina Iszpani-jos ir Amerikos mokslaines ir pa-rodą, kad amerikonszka yra kur-kas geresni, todėl ji parengė ge-eresnius kariuotius už tautos rei-kalus negu iszpaniszka netikusai.

Mes lietuwiai daugias nužu-dėme negu prancu-zai. Penki szimtai metų atgal, prie Witau-to, Lietuwa buvo galingiausai Europos wieszpatystė, o kuom mes szjdien esame? Likosi mus, wos mažas skaitlius ir tai bel-siausiai supancziotų, kuriems wisas uždrausta. Neturėjome mes kam nors tinkanczių mokslai-nių, jos neparengė mums geresnių mokslu, musy raszlawos bewiekl-ne buvo apart kelių, dangiasiai dwiaszkis, knigelių. Tas ir su-telkė maskoliams drąsą wisai už-drausti lietuwiszka spaudą ir mokslaines: kas nesirupino apie pakėlimą raszlawos ir apie lietu-wiszkas mokslaines per eiles am-žių, tas matomai jų wisai ne gei-džia, samprotawo maskoliszki sa-trapai ir ant to pasirėmę, uždrau-ne tikt mokslaines, bet ir turėti sawo kalboj rasztus. Lietuwų da-sar mums kiek wienas tautiszkas darbas yra užraustas, ką ten nu-žudėme, tikt per ilgas metus eiles kowos galime atgauti.

Amerikoj, atkakė lietuwiai, pa-sinaudodami isz liuosybės, sutwėrė, kaip antre tėwynę. Čia nieks mums nedraudžia rengti tautis-zkas itaisas, bet kaip mes isz to liuosybės naudojame? Swarbiau-sių tautiszkų itaisų, taigi anokis-lainių, galima sakyti, kaip ne tu-rėjome Lietuwų, kur jos uždraus-tos, teip jau neturime ir čia Ame-rikoj, kur nieks jų nedraudžia; tas, kokias mes nawa turime, kurios mokintojai ant wisokio kito gal tikt, tikt ne ant lietuwijų waiky mokinimo, nežinia ar už naudingas ar už wodingas laikyti? Amerika wienok tai wienatinė wietra, kur gywenanti lietuwiai gal sawo tautiszkas mokslaines turėti. Wienose mokslainės mokina lie-tuwijų waikus swetintaužės, ki-tose gi nors lietuwiai, bet tiek mo-kantai lietuwiszka kaip ir waikai, kuriuos mokina. Ką tokia mo-kslainė gal padaryti per metus pik-to, ant pataisymo to kelių metų neudėks. Klausymą lietuwiszku mokslainių mes keliamo ne dėl erzinoimo ir pykinimo szjdieninių mokslainių užweztojų, bet todėl, kad tą klausymą laikome už swar-biausią ir tai laikome jį už swar-biausią ne mes wieni. Antai du metai atgal, diewocziusias isz Amerikos lietuwų, dakaras Stupnickas, warden Chicago's Sim. Daukanto Draugystės, pro-testuodamas "Lietuwų" priesi-ssitarimą "Tėwynės", kad lietu-wiai isznyks Amerikoj, apkaltin-damas lietuwiszkus kunigus Ame-rikoj, apreiszkė, kad jeigu kunij-gai nesirupys apie geras lietu-wiszkas mokslaines, tai lietuwiai ne tikt turės jezykti, bet garbje szetoną kaip masonai (peri-prazome raszėjo, kad apie tą garbinimą szetono iszleidome, kadangi masonerijos istorijose, kokij wokiszkio ir prancu-ziszkio kalboj yra daug, apie tai ne patikome; apie szetono garbi-nimą buvo sztraipsnis lenkiszkio "Rolėj", bet žinia buvo pasema-ne isz istorijos, tikt isz polemiskio prancu-ziszkio rasztu). Mes už ne-tikusias mokslaines kaltiname ne wien kunigus, bet wisą lietuwisz-ką wisuomę, kuriai labiaus pri-dera apie tai rupintiesi, kadangi waisinai pikto puola ne ant sprando kunijų, bet ant wisos tautos. Jeizu po kunijų globa išancijos mokslainės ne geros, tai pride-rystė lietuwiszkos wisuomenės reikalauti jų pagerinimo, o jeigu

reikalawimas ne iszuotų wai-siaus, rengti geresnes ir ant tokių pinigų apwersti, be jų gi neti-kusios isznyks, ir jų ne reiks pa-laikyti. Daryti dabar gerinimo experimentus nėra laiko, experi-mentai jau wisų krasztų pedago-gų diktai pastumti pryzskain, todėl mums reikia tikt isz kity datirimo pasinaudoti. Mums rei-kalingos mokslainės ne ant experimentų, bet ant pakėlimo lietuwijų. Jeigu mes darysime da-bar dar wien experimentus, ku-kius kiti seniai jau atliko, tai tikt bereikalo laiką ir pinigų žudysime, lietuwijų nepakelsime, sto-wint jiems žemai, nepasekanczius su wisu sumynios ir isznaiks ki-tos tautos.

Isz Broad Brook, Conn.

Man paraszius į N 24 "Lietu-wis" apie sznos aplinkinės Lietu-wius, tuliams musy tamsunėliams tas nepatiko ir per tai raszėjus užsitraukė didžiausią neapykan-tą. Man wėl atsilankius 3 d. Lie-pas į wieno apsiweduosio lietuwio butelį, wietoj paskalbėjimo, isz-girdau: "ko čia sėdi szalia to, ba tuoj busi į gazietas paduotas".

Man atankius, "kam dawinēt į gazieta gerą žmogų", wienas w-yriszkis, prisiartinęs, emė rėkti kumszczią sugniaužęs, buk asz jį iszjudins laikraszczių wadyda-mas "dzuku" ir t.t. Prasidėjo kilti armideris. Matydamas, kad su jais nebus twarkos, ypacz wis-ua moteriškė jau rengėsi paimti szluotą; nelaukdamas, kol ją nusi-twers, prasiszalinau isz to buto. Skaitytojas gali persitikrinti isz mano rasztelio, patilpusio Nr. 24 "Lietuwos", kas ten buvo blo-gaszyta. Tokiems mat ir tas nepa-tikimo. Asz nesistebiu isz szio atsi-tikimo, nes, tie žmonės dar ne su-baipinę su lietuwiszkais rasztais, su jais nauda, bet stebėtina, kad miestuose gywenanti teipogi ne apkenčia to, kuris pasidrasinęs, paraszko ką nors isz swarbesnių lietuwijų gywenimo atsitikimų, tokį žmogų laiko už kokį speku-liantą, musy korespondentai daug tirti nukęsti nuo ne apszwytų brolių. Jeigu turėtų tiesą, tai to-kius raszėjus tuoj atiduotų į po-licijos nagus! Ne pagiriu asz to-zių raszėjų, kurie raszo norėdami wien pasirodyti, kad moka rasz-tyti, arba turėdami priwatiszką piktumą, nori per laikraszczių sau nepatinkantį apjuodinti; bet rei-kia paduoti bėganczius žinutes teisingai, o tsyky nereiks bijotis ne ty, kurie už jas pyksta; ateis laikas, kada ir jų akys atsidarys ir jie matys, kaip apsiriko, neuz-kekdami korespondentų. Ne nu-stokime tokius klabinę, ne tikt per laikraszczius, bet ir gywu žo-džiū, nors ir sunkus toks darbas.

M. J. D.

Isz Baltimores, Md.

Apie musy lietuwis tiek gali-ma pasakyti, kad jie gywuoja, bet mažai ką daro ant brolių la-bo. Nors dabar darbai eina geriaus, bet musiszkiai, gawę kelis centus, nesirupina nė apie užmokėjimą skolų sztoruose, greiciuws wisą uždarbį prageria. Sziaip teipogi nieko gero ne žirdėt, wisur matyt užwydėjimus wienas kitam. Ant Pratt ul. du lietuwiai laikė sztorą. Wienas isz jų, pawy-dėdamas sawo szwogerui kaimyn-siui, Robertui Raguackui, kad pas tą eina daugias kostumerių, papsrąšė wieno lauferio, ką nors szwogerui padaryti. Einant lauferiui pro sztorą, Raguackas leido gazolinį; lauferiui to ir rei-kejo: užsidėgė jis briedžiuką ir metė jį į gazolinį, kuri tuojaus explodawo ir uždegė wisą Rogaucko sztorą, nuo čia ugnis prisigriebė ir prie kaimynų szto-rų, taigi sudegė ne tikt lietuwio sztoras ir jo drabužiai, bet ir trys aplinkiniai. Per tai nam lietuw-iui padarė blėdies ant 400 dol. Mat kaip mes wienas kitą skriaud-čiame ir stengiamės paskandyti!

Macejunas.

Isz Lietuwiszku farmų

Arkane.

Pas mus wasara iki sziol ne per szilcausia; lytaus yra užtektinai. Laukai puikiai iszrodo; awižos jau nupjutos, iszauzo jos kaip rugiai. Tuli fermeriai turėjo ir rugių pasėję; jie užuogo teipogi gerai. Miestelį Hazen pastatė

gerinį malung. Farmeriams tai dideli nauda, nes nereiks pirkti miltų, galės jie sawo jawus su-malti.

Lietuwiszki fermeriai wisi sweiki, ant farmų laikosi dabar 9 lietuwiszkos szeimynos, o isz wisos, su mažais ir dideliais yra čia 34 ypotos. Yra ir daugias lietuwijų nusipirkusių čia farmas, bet jie dar ne apsigywenę ant nupirkty plotų. Nuo pats pra-dėjų atsiradimo Arkane Lietu-wiszku farmų, taigi nuo 1894 m., buvo apsigywenusios 22 szei-mynos, bet dabar skaitlius jų suma-žėjo.

Per rupestingumą kunigo Bal-cewyczius, isz lietuwijų aukų bu-wo pastatyta ir lietuwiszka baž-nytlė, bet per klaidų kunigo su-rėdymą, lietuwijų aukos nuėjo ant wėjo. Dabar isz pastatytos už lie-tuwijų aukas bažnytlės protesto-bai padarė sawo sąlę ir nuo jės nori boksztus nugrauti, kadangi jie salei ne reikalingi. Labai tai liudna, kad mes patys duodamės sawę skiausti neatsakantiems wadowams.

St. Grigaliunas.

Prigėrė.

4 d. Liepos, Baltimorėj atsibuwo laidotuwės lietuwio, Tamoszius Baguszio, 23 m. amžiaus, gywenusio po nr. 641 Lombard st., Balti-morėj. A. Baguszius patėjo isz Su-walkų gub., Gražiszkų parap., Lenkupanų kaimo, 3 metai kaip gywenio Baltimorėj, dirbo prie kriaučių, wėliaus gi prie pe-lewnis Damukaiczio, kuriai turi miesto darbą. 30 d. pereito mėne-sio, a. Baguszius su 2 draugais, Pranu Damukaiczio ir S. Jan-kaucku iszwaziawo maudytiesi, bet užėjo ant užgintos wietos ir prigėrė. Draugai nesėjo iszgelbė-ti, kadangi jie buvo iszję ant kranto. Kunis iszgiebė ant ryto-jaus, jis buvo jau wėdij apgraz-žinėtas, idėjo į ledą ir 4 d. Lie-pas tapo palaidotas per rupestin-gumą szitų lietuwijų B. ir S. Da-mukaiczų, Jankausko, S. Naujo-liko, Tamoszauko, Rakaucko, Ste-ponawyczius ir Matulewyczius, kurie suklektawo reikalingus ant palaidojimo pinigus. Welionis turi brolių Chicagoj, Silwestrą Ba-guszių, bet nors jam buvo na-siustas telgramas, jis neatsisau-ki, gal but, kad isziskraustė ki-tur.

Jaunų Baptistų Unijos seimas

bus Buffaloj, N. Y., 14-17 Lie-pas, ant kurio Nickel Plate gele-žinkelis pardawinės tikietus pi-giaus negu wisi kiti geležinkeliai. Turinti reikalus į Buffalo, dabar gali suwazinēt už labai pigius pinigus. Tegul atsiszaukia prie Generaliszkio Agento J. Y. Calahan, 111 Adams St., Chicago, Ill., o tikietus gaus labai pigiai. Telefo-nas Main 3389.

Isz wisur.

Netoli maudynių Zinnowitz, Pomeranijoj, užkilo netikėtai ant jurij baisus sukury, kuriai pa-griebė wieną žwejų laiweį. Prie to keturi žwejai prigėrė.

Anglijos kariszkose mokslai-nėse, dėl wisų čia besimokinan-czių tapo įwestas mokinimas mas-kolizkos kalbos, wisi priwersti-nai turi jos mokintiesi.

Niženowgorodo gub., Arda-towe rytinėj Maskolijoj, siautė neiszpaskytai didelė gais-ra. Ugnis isznaiokino su wisu 76ukes; prie to sudegė wisi gy-wetojų turtai, padarai ir gywu-liai.

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEME.

II DALIS.

(Tęsa).

Siaurini Kroatija ir Slavonija, tarp Dravos, Dunaus ir Savos, kurių vaizdingos klony apsuotos Kroatiskai-Slavoniskų kalnų: kalnai apžėlę puikiais arkuolais ir slyvynais. Gyventojai Kroatijoje Serbai, išpažįsta katalikizką tikėjimą; Slavonijoje jų daugiausia yra stačiatikių. Svarbiausias miestai yra: *Agram* arba *Zagreb*, netoli Savos, čia tankiai buvo žemės drebėjimai.

Kunigaikštystė Luksemburg.

Kampe tarp Prancūzijos, Belgijos ir Vokietijos yra maža Luksemburgo kunigaikštystė. Iki neseniai prigulė ji Holandijai, bet pasimirus jos karaliui, kadangi jis ne paliko sunaust tikt duktę, kuri, nors gal but Holandijos valdytoja, bet pagal Luksemburgo tiesas, moteris ne gal valdyti kraszt, todėl Luksemburgo kunigaikštystė tapo vienas iš vokiskų kunigaikštijų. Krasztas tas vienok ne priguli Vokietijai, bet tveria nepriegulmingą viespatystę. Didėsi gyventojų dalis yra prancūziskos kilmės, mažesnę gi tveria vokiečiai ir flamandai. Užima jie žemės apdirbimu, ne trūksta ir fabriku. Visas gyventojų skaitlis ne pereina 800000 galvų. Miestas *Luksemburg*, krasztos sostapilė, gražioje vietoje, turi apie 30000 gyventojų.

Vokietija.

Vokietija užima vidurinę dalį Europos kietžemio kelmo; traukiasi į siaurius nuo Bavariskų Alpių iki Siazurinių arba Vokiskų ir Baltiskų arba Lietuviškų jurių, rytus atsiremia į lygumas rytinės Europos, nuo vakarų Vogežų kalnus ir Burgandiskus vartus, arba kitaip sakant, Vokietija rubežiuoja nuo pietų su Szeicarija ir su Austrija, nuo vakarų su Prancūzija, Luksemburgu, Belgija ir Holandija, nuo siaurųjų atsiremia į Siazurines arba Vokiskas jures, į Daniją, į Baltiskas jures, nuo rytų į maskolizkas valdybas, taigi iš to krasztos turi Lietuvą ir Lenkiją. Vokietija užima plotą apie 100000 kvadratinų mylių, ant kurio gyvena 52 milijonai gyventojų. Dauguma jų išpažįsta protestoniską tikėjimą, ypacz gi siaurinėj dalyj; pietinėje gi ir pietvakarinuose parubežiuose yra daugiausia katalikų negu protestonų; daugume yra vokiečiai, nors yra ir kitokių kilmų gyventojų, kaip antai: siaurūrinėj dalyj gyvena lietuviai, kurių, nors rando statistika paduoda tikt 120000, bet iztikro bus apie pusę milijono; toliaus eina lenkai, kurių daug yra Vakarinų Prusų, Poznanijos ir Szeleijos provincijose; lenkų, drange su mozurais ir kaszubais, bus apie 3 milijonai; gyvena dar Vokietijoje slaviskos kilmės Vėndai, daugiausiai jų yra Saksonijoje ir Bradenburgijoje; bet yra jų vos 150000 galvų. Ant Jutlandijos pussalo gyvena daniečiai, bet jų yra tikt apie 150000; Alzatijoje ir Lotaringijoje, taigi paveržtose nuo Prancūzijos per karę 1871 m. provincijose yra daug prancūzų. Didėsi vienok rytinių provincijų dalis, taigi visas krasztas nuo upės Elbos į rytus, nors jos gyventojai žiadien pavirtę į vokiečius, bet jie iš tikro yra slaviskos ir lietuviskos kilmės, tikt suvokiečiuoti. Dvi siaurūrinės provincijos, užimančios plotą su virszum 2000 kvadratinų mylių, taigi Vakariniai ir Rytiniai Prūsai, yra tai sodybos lietuvizkos kilmės Prūsų; jų apgyventas buvo visas krasztas nuo Vislos iki rubežų dabartinės Lietuvos. Didžiausi rytinės Vokietijos miestai: Dancigas arba Gedanija ir Karaliaučius yra senovės Prūsų žemė. Prūsai vienok, gyvendami be vienybės, pasidalinę į 12 kaipi atskirų viespatysčių, kurios ne rėmė viena kitos pavojuje prieš vokiečius, tapo jų apvaldytos, gyventojai jau 15 amžių tapo su visu suvokiečiuoti; jų ne rėmė priderancijai prieš vokiečius ir Lietuvos kunigaikščiai.

Pietini Vokietijos dalis yra kalnuota, siaurini gi tveria žemumą. Žemuma toje yra dal' Didėsės Europos žemumos, rytuose susiduria su Lenkiską žemuma, vakaruose gi su Prancūziską žemuma, su žemumoms Belgijos ir Holandijos, kurios yra tikt pratėsimu Vokiskosios. Tarp upių Wezeros ir Emso žemuma susislauria, rytinėje gi dalyje išsiskiečia. Jurių pakrantės lygiai prie Vokiskų jurių kaip ir prie Baltiko mažai turi gilesnių užtakų, prie jų yra diunos, ant jų, ypacz gi Baltiko pakrantėse, pasidarė daug azerų, arba teip vadinamų *hafų*. Ant Baltiko mažai yra salų: Sztetino *hafas* nuo jurių atidalina mažos salutės *Wollin* ir *Usedom*; iš didėsių salų yra tikt *Rugia*. Ant Vokiskų jurių vilnys iszardė pakrantių diunas ir isz jų pasidarė eilės salucijų *Frisiskoms* vadinamų.

Vokietijos kalnai panasus labiaus ir iszkilimus perskirstytus giliais įdubimais. Ant rytinio szono traukiasi kalnai apsuoziantai Czeikiską įdubimą, kurių tikt vienas szonas priguli Vokietijai; kalnai tie yra: *Bohemwald*, *Erzo* kalnai siekianti *Fichtelio* ir *Sudetai*, atidalyti klonių Odero ir Moravos nuo Karpatų. Toliaus eina kalnai *Frankoniskie Giria* vadinami ir *Turingiskie kalnai*. Nuo jų atsiskirę yra *Harzo* kalnai.

Siazurvakarinę ir vakarinę dalį yra iszkilimas *Vidurinio Reino*, susidėstantis isz iszkilimo *Augsztutinio Reino* pietuose ir iszkilimo *Žemutinio Reino* siauruose. Iszkilimas *Augsztutinio Reino* pasidalina į dvi kalnų eili: *Schwarzvaldo* kalnus rytuose ir *Vogežus* tveriančius rubežų tarp Prancūzijos ir Vokietijos vakaruose. Iszkilimas *Žemutinio Reino* teipogi pasidalinęs į dvi dali.

Ant pietinio szono, atsiremęs į Alpus traukiasi Priesalpinis iszkilimas, pasidalinęs į tris dalis, isz kurių tikt iszkilimas Szvabiskai-Bavariskas priguli Vokietijai.

Vidurį kalnuotos Vokietijos dalies užima ne augstas iszkilimas, kurisai pietinėj dalyj, tarp prienių Neckaro ir Meno arba Maino vadinasi *Frankoniskai-Szvabiskų iszkilimu*. Toliaus į siaurius vadina jį *Hesseno kalnais*; įsikverbia jis į tarpą tarp Turingiskos girios ir Harzo kalnų ir padaro *Turingiską iszkilimą*.

Siazurini gi dalis nusidriekia į žemumą tarp Wezeros ir Emso po vardu *Wezeriskų kalnų*.

Vokietijos kalnai ne turi teip augstų viršūnių kaip Prancūziskai arba Alpių kalnai; augščiausias vokiskų kalnų viršūnės ne iszkyla augščiausia 1500 metrų arba apie 5000 augščiaus jurių paviršiaus; viršūnės iszkilimų ant trečdalis to žemesnės. Vokietijos kalnuose ne trūksta mineraliskų turtų, todėl kalnuotoj Vokietijos dalyj augstai pakilusi pramonė, kalnuose yra daug akmeninių anglių ir geležies. Todėl tai daugiausiai dirbtuvių yra apskrisciuose Sudetų, Erzo, Harzo ir Žemutinio Reino kalnų.

kios augstesnės mokslinės, rengia dabar grynai flamandiską universitetą. Universitetai tokį ketina parengti Gandawoj. Dabar Belgijoje yra isz viso 5 universitetai, bet, nors daugumas gyventojų yra flamandai, visi universitetai yra prancūziskie.

[Angliskoj valdyboj Hong-Kong, ant chiniskų jurių, priezais Filipinų salas, apsiereiskė azijatiskas maras. Skaitlius apsigūsių ir mirštūncijų kas diena didinasi. Nuo pradžios szijų metų per pirmutinius tris mėnesius buvo 809 apsigūimai, isz kurio tai skaitliaus 696 numirė; dabar apserga daugiaus.

[Mieste Tripolise, siaurinėj Afrikoj, siautė smarkus žemės drebėjimai, kurie daug blėdies pridribo. Sugriove 16 namų, o tarp jų: rotušė, pacztas ir policijos trioba. 60 žmonių susirinkusių ant westuvių vienuose namuose iszkliko tikt per tai, kad prasidėjus žemei drebėti, jie palindo po stalais; namai tie likosi sugriauti.

[Pabaigoj Gegužio mėnesio szijų metų wioj Maskolijoj buvo 41547 wiorstų atidarytų žmonių susinesimams geležinkelij. A-part jų jau atidarytų geležinkelij, 11558 wiorstų yra dirbamų, iszduoti daleidimai ant padirbinimo 649 wiorstų. Tokiu budu Maskolijoj bus neužilgio apie 54000 wiorstų gatawų geležinkelij.

[Garsus angliskaz mokslinczius, profesorius Ramsay, kurisai surado jau du nauju gazu, helium ir argoną, ant paskutino susirinkimo angliskos mokslinczių draugystės apsiereiskė, kad dabar jam pasisekė musų ore surasti dar du nauju gazu, taigi jis persitikirino, kad ką isz musų oro susiedančių gazu iki sziol laikė už nesudėtus kunus, taigi už chemiskus elementus, jie tokiais nėra, bet teipogi susideda isz kelių sudėtinių.

[20. d. Sėjos, apie Kuzaecką, Siberijoj, siautė smarkus žemės drebėjimai. Prasidėjo 10. val. ryto, 12. val. apsiereiskė antru kartu dai smarkiaus negu pirma. Cerkwėse ir bažnyčiose parvirto žvakės ant altorių ir priesz abroz dus žibanczius; suskilo ir sienos; wiena cerkwė teip druzciai tapo pagadyta, kad ją reikėjo uždaryti. Užmusztų, užsėztų žmonių nėra. Žemės drebėjimą jautė ir Tomake, bet čia jis buvo silpnas, blėdies nėjokios nepadarė.

[Windobonoj wiena moteriszkė 66 m. amžiaus turėjo wėžio sunaikintą pilvą teip, kad su wisa walgyti negalėjo; matė jau moteriszkė, kad reiks badu mirti. Nusidawė ji į universiteto klinika įjeszkoti pagalbos mokytų profesorių, tikėdama, kad jeigu jie ne pagalbos, tai jau nieks ne pagalbos. Doktorai klinikos, isz tyrtę ligą, nusprendė wėžio isz grūžta pilvą su wisu izimti. Operacijai pasisekė kuo geriausiai, pilwas tapo iszpjautas ir greitai sugijo, moteriszkė iszėjo sveika. Walgo ji dabar dusyk daugiaus negu pirma, nors pilwo neturi, pojejos jos didinasi.

[Mieste Petrowsk, Saratowogub., wienas 14 metų waiikas nuėjo į upę meszerioti. Meszerkė ką ten pagawo, waiikas patraukė ir iszlidino isz wandeus žmogaus rankas, paskui gi pasirodė ir galwa. Waiikas persigando ir bėgdamas szaukė pagalbos. Subėgo žmonės, policija, sudžia tirinėtojas, iszgriebė pusiau sutrupintą galvą ir rankas, kita gi kuno dalis buvo nukirsta ir jos ne rado. Galwa pasirodė jauno waiikino. 20m. mergina, Kubasowa, prisipažino, kad tai ji teip sukapojo savo brolių ir ant paslėpimo upėj paskandino, bet sudžia tirinėtojas ne tiki, kad ji wiena butų galėjusi tokį darbą atlikti. Ji wienok wiasz kalbė ima ant sawes ir nieko daugiaus ne nor pasakyti.

[Mieste Lodž, Lenkijoj, turintis pancziakų fabriką, žydas Baruch Salo, užaekurawęs brangiai fabriką, sumislijų padegė. Ant antrų fabriko lubų wiskas buvo ant padėgimo parengta: čia buvo sunesztos medwiltės iszmetos, linai, pa-

dėti du wiedrai kerosino ir keta rios puslės benzinos, parengta buwo žvakė. Pasibaigus darbams, atėjo į tą kambarį koksai Lewinson padegti žvakę (jats Salo, ant nukreipimo policijos akių, nuėjo į sinagogą), bet kaip tikt užsidėgė briziukų, suėmė jį pasi slėpę čia paslapti policijantai, kurie apie žydo mierus mat gerai žinojo. Nusuntė paleijantus į sinagogą, kurie isz ten iszswėdė patį fabrikantą, bet jį paskui, ant kaucijos 40000 rubl. paleido. Fabrikas buvo užaekuruotas trijose draugystėse ant 160000 rubl., nors ne ketvirtos dalies ne buvo wertas.

Swetimi balsai.

Maskolizskas laikrasztis "Nowosti", iszeinantis Peterburge, sziteip apraszo reikalawimus widurių Maskolijos gyventojų ir jos pakrasczių, taigi krasztų ne maskolių apgywentų:

"Labai retai pasitaiko, kad Maskwa, arba apskritai Maskolijos widuriai atsiezkautų į randą su praszynu parengti mokslaines, lignonbuzius, kad praszytų iszplatinimo gywentojų tiesų. Jie per sawo žymiausius perstatytojus reikalauja wien pinigų, liuosos be konkurencijos (užkirtimo kelio konkurencijai) produkcijos, praszdo daleisti jiems eksploatuoti gywentojus wietinių ir tolimų aplinkinių. Ir tą jiems randas wisada duoda. Pakrascziuose Maskolijos, taigi jos ne maskolių apgywentuose krasztuose, labiaus rupinasi apie kulturiską pasikilimą; ty krasztų praszynas randas wienok ne wisada, bet kaip kada iszklauso. Praszdydami parengimo mokslainių, universitetų, pakrasczių gywentojai ne ne bando nuo kitų ką nors atimti. Dėl rengiamo antai Warszawoj politechniskio instituto nieks nesirengia uždaryti nors wieną mokslainį Maskolijos widurių. Wisai kitap yra su reikalawimais Maskolijos widurių. Kiekwienus padidinimas tarifų už perwezimą taworų geležinkeliais ant naudos widurio fabrikantų, pakečia wisur prekes produktų, o tame ir pakrascziuose, nors ne ant jų naudos tarifas pakeltos. Per tai neturtingi gywentojai turi su wisu iszsižadėti tulų produktų. Isz malonių, kokių praszdo parubežiai, naudojasi wisi gywentojai, jeigu jas pasisekė iszmelsti, isz suteikiamų widuriams naudojasi tikt parinkti fabrikantai, prekėjai ir amatininkai".

"Todėl, sako toliaus Nowosti, dėl labo wisuomenės, reikia geisti, kad kuo daugiausiai pakrasczių reikalawimų taptų iszpildytais, o kuo mažiaus ty, kokių reikalawų Maskolijos widuriai ir kad tos malonės butų lygiai dalinamos tarp wisų wieszpatsytės dalių". Iszreiskizmas, kokį paduoda "Nowosti", wisai teisingas: maskolizskas randas wisada suteikia sawo malones widuriams, wien maskolių apgywentiams krasztams, užtai ne tikt tankiai ne iszklauso pakrasczių praszynų, bet nuo jų atima kaip kada ir brangiausių žmonių sawastį; su Lietuwa maskolizski carai ir jų tarnai elgiaisi, turbut, neteisingsiausiai. Atėmė Wilniaus universitetą ir kitas buwasias čia mokslizskas įtaises. Wieton stimtų gywentojai deszimtmecziais jau mieldžia parengti ką kitą ir negal iszklausti; pinigai gywentojų sudėti ant parengimo technizkos mokslaines Wilniuje per 17 metų iszgulėjo be naudos, tikt dabar randas teikiaski parengti, bet Diewe saugok! ne aukztesnę tikt widutinę technizską mokslainę. Triadeszimts su wirszum metų perbėgo, kaip lietuwiams uždrausta turėti knigas sawo prigimto kalboj; žmonės mieldžia per eiles metų nuėmimo to skauchiausio uždraudimo, bet nuo maloninių carų iszmelsti negal, nors lietuwizka spauda nieko nuo wieszpatsytės widurių ne atima, nieko nuo jų ne reikalauja. Tokios tai mat Herostratiskos carų malonės paskirtos pakrascziams! Szpadien isz pakrasczių ne Lietuwa, ne Kaukazas negal nuo rando iszmelsti nė jokios augstesnės mokslaines, nors apie tai be palowos mieldžia. Tegul praszynas carai su tokiomis sawo malonėmis! Jiems reikalingi wien

ty parubežų pinigai, kuriuos lupa labiaus nuo pakrasczių negu numylėtų maskolių apgywentų widurių. Skriaudžia pakrasczius ant kiekwieno žingsnio wisokiais uždraudimais, atima žmogizskas, politizskas ir tautizskas tiesas ne maskolizskos kilmės gywentojams, stumia tiesiog juos į badą per uždraudimą uždarbiauti namieje. Toki mat yra tiemaskolizskų laikrasczių iszgiriami ir garbinami carai, toks jų teisingumas!

Wietines Žinios.

— 5 metų waiikas, Nell W. Patrick, gywanantis po nr. 141 Newport av., iszpucė per langų nuo 3 lubų ant ulyczios ir iszmuszę ant wietos.

— Perdėtinis lenkiskų kuosonorių raitelij, majoras Kwasi-groch ir jo 326 lenkiskie raiteliai, perėitos nedėlios rytų iszjojo ant pasijodinėjimo isz Chicago ir Cragin. Priderėtų jau šikioti į karę, o ne po Chicago ir jo aplinkines.

— Pereitos nedėlios diena, West Hammond su wisu iszdegė dirbtuwės Western Starch Manufacturing Association. Sudėgė su wisu 8 dirbtuwės triobos iszmitytos ant 17 akrų žemės. Blėdij ugnies padaryta skaito ant 300 000 dol. Per tai 300 darbinjų neteko darbo.

— Du waiikai: Focyd Bussie ir Willie Gillis iszėgo isz Chicago Orphan Asylum prieglaudos namų, esančių po nr. 2228 Michigan av. Namų užweizda pranesę į policiją ir papraszė surasti pabėgėlius, bet wisgi jų iki sziol nesurado.

— Gywanantis po nr. 3802 State st. tepliorius H. Palein, ant 34 ul. tapo teip sunkiai su peiliu subadytas, kad nugubentas į ligonbutį, ten tuojaus pasimirė, ne spėjo nė pasakyti, kas jį teip baisiai supjaustė. Policija paskui suėmė kokį ten Williamą Mc Kay, kaipio nužurdę užmusztį. Palein ir McKay mat nuo seniai pykosi, susitikę ant ulyczios pradėjo pesztynes, laike kurių Mc Kay supjaustė sawo priesz.

— 7 metų Edwardas Blair, gywanantis po nr. 1055 Irving boult, iszėjęs isz namų, pamatęs weidmą iszwarduojantį ledą, prisijėjo ir įsikabino į weidmą. Tuom tarpu nuo wirezau nupulė dide liai, sweriantis 160 swarų ledo szmotas ant įsikabinusio waiiko ir sutrupino galwą. Ant rikamo waiiko, weidžas sustabė weidmą, bet buvo jau per wėlu: po ledo szmotu gulėjo ne gywas waiikas.

— 67 m. geležinkelio sargas, Albert Skolka, dabodamas geležinkelio liniją prie staeijos Grand Trunk, ant 49 ul., užtėmyjo waiiką renkantį tarp szėnių pametus senus geležgalius. Skolka paszaukė, kad pasitraukti nuo szėnių, kadangi ant jų atbėga trukas, bet waiikas, turbut, ne girdejo. Kada trukas buvo arti, Skolka pribėgo ir nustumė waiiką nuo szėnių, bet pats ne spėjo pasitraukti, ratai jį sugriebė ir wilko tolokai. Sustabė trukį ir isz po ratų isztraukė sumaltą sargą, kurisai neužilgio ir pasimirė.

— Alonzo I. Whiteman, buwęs buloniztas miesto Duluth ir pasitintys tiesdary būto szeto Minnesotos, atkakęs į Chicago, pateko po sudu. Apsigywenoj jis Grand Pacific boteļij, ant užmožėjimo kas reikia už gywenimą, iszdwė ne tikrą, sawo paties padirbtą ceką ant 225 dol. Prigawystė wienok greitai apsiereiskė, Whiteman likosi suaresztuotas. Sudžia Baker nusprendė sanari Minnesotos tiesdary būto ant wienų metų ir Bridewell ir 2000 dol. baumės; jį turės teipogi atsėdėti, kadangi ant užmožėjimo neturi pinigų; už diena sėdėjimo skaitys jam po \$1.50.

Laiszkai ant paczto.

1001 Adlaski John
1002 Ahtinskis Kazimier
1003 Ambler S.
1004 Badwinas Myr
1005 Babenas C.
1006 Bakota Alchul
1007 Barnes Jakob
1008 Baranowicz St.
1009 Baranowicz Frank
1010 Bismada Jul.
1011 Bismada Jan
1012 Bismada Jan
1013 Bismada Jan
1014 Bismada Jan
1015 Bismada Jan
1016 Bismada Jan
1017 Bismada Jan
1018 Bismada Jan
1019 Bismada Jan
1020 Bismada Jan
1021 Bismada Jan
1022 Bismada Jan
1023 Bismada Jan
1024 Bismada Jan
1025 Bismada Jan
1026 Bismada Jan
1027 Bismada Jan
1028 Bismada Jan
1029 Bismada Jan
1030 Bismada Jan
1031 Bismada Jan
1032 Bismada Jan
1033 Bismada Jan
1034 Bismada Jan
1035 Bismada Jan
1036 Bismada Jan
1037 Bismada Jan
1038 Bismada Jan
1039 Bismada Jan
1040 Bismada Jan
1041 Bismada Jan
1042 Bismada Jan
1043 Bismada Jan
1044 Bismada Jan
1045 Bismada Jan
1046 Bismada Jan
1047 Bismada Jan
1048 Bismada Jan
1049 Bismada Jan
1050 Bismada Jan
1051 Bismada Jan
1052 Bismada Jan
1053 Bismada Jan
1054 Bismada Jan
1055 Bismada Jan
1056 Bismada Jan
1057 Bismada Jan
1058 Bismada Jan
1059 Bismada Jan
1060 Bismada Jan
1061 Bismada Jan
1062 Bismada Jan
1063 Bismada Jan
1064 Bismada Jan
1065 Bismada Jan
1066 Bismada Jan
1067 Bismada Jan
1068 Bismada Jan
1069 Bismada Jan
1070 Bismada Jan
1071 Bismada Jan
1072 Bismada Jan
1073 Bismada Jan
1074 Bismada Jan
1075 Bismada Jan
1076 Bismada Jan
1077 Bismada Jan
1078 Bismada Jan
1079 Bismada Jan
1080 Bismada Jan
1081 Bismada Jan
1082 Bismada Jan
1083 Bismada Jan
1084 Bismada Jan
1085 Bismada Jan
1086 Bismada Jan
1087 Bismada Jan
1088 Bismada Jan
1089 Bismada Jan
1090 Bismada Jan
1091 Bismada Jan
1092 Bismada Jan
1093 Bismada Jan
1094 Bismada Jan
1095 Bismada Jan
1096 Bismada Jan
1097 Bismada Jan
1098 Bismada Jan
1099 Bismada Jan
1100 Bismada Jan

Vokizska žemuma užima visą siaurinę jos dalį, upės Elbos ji padalyta į dvi dali: į *Rytinę* ir į *Vakarinę*.

Rytini arba Priebaltiską žemumą traukiasi gana placių dirzų iszligai Baltiskų jurių krantų, per ją traukiasi dvi juostos iszkilimų, bet tie iszkilimai ne iszkyla augščiausia 200 metrų arba 660 pėdų augščiausia jurių paviršiaus, prisigriebia jie į Vokietiją isz rytinės Europos dalies, tai gi nuo Rytinės Europieiskos ir nuo Lenkiskos žemumų: *Baltiskas* dirzas siauriuose ir teip vadinamas *Parabežinis*, taigi esantis ant rubežiaus tarp Vokiskos žemumos ir Vokiskų kalnų. Ant Baltiskos iszkilimo juostos yra daugybė azerų, ant Parabežinės gi azerų nėra. Ant pakutinės juostos yra kalvos *Trzebnico*, *Lužnyca* ir *Flaeming*, tarp Odero ir Elbos. Tarp abiejų iszkilimų juostų yra žemumų dirzas, susislaurinęs vakaruose, pasibaigia jis ant žemutinės Elbos klonies. Upės čia plaukiančios turi placias klonis, kas rodo, kad upės seniaus buvo daug platesnės, seniai visos jų klonys buvo vandens užlietos; ledo laikukuose upės Elba ir Oder turėjo wieną ipuolimo vietą į Siazurines arba Vokiskas jures; tikt nutirpus ledams, upės tos persiskyrė, Oder nusisuko į rytus, pramuszė sau dabartinį kelią į Baltiskas jures.

Vakarinė žemumos dalis, taigi žemuma prie Vokiskų arba Siazurinių jurių vienoda, ji lygi, trūksta ant jos žymėnių kalvų; žemesnės ant jos vietos užima klampynės, augstesnės gi yra nevaisingi pieskynai. Didžiausios kalvos su tokiais pieskynais yra rytinėj dalyj, yra tai teip vadinami *Lueneburgo stepai* (*Lueneburger Heide*), tarp Elbos ir Wezeros; stepai tie yra pratęsimu Rubežinio iszkilimo juostos, jos dalies Flaemingų vadinamos. Stepus tuos Prūsų randas bando puszynais užsėti, bet iki sziol puszynai yra dar tikt kaip kur prie jų krasztų. Ant žemumų yra daug durpynčių, durpos pasidarė isz puvančių klampynės auganczių augmenų.

Žemuma pasidariusi vandenų seneszo dumblo, todėl beveik nėra ant paviršiaus kietų uolų, nėra nė mineralizskų turtų iszėjus wien durpas ir paprastų akmenų gletczerų vilktų čia nuo kalnų teip vadinamose ledo laukuose. Isz mineralizskų turtų esančių ant žemumos reikia dar paminti gipsą, kokį randa netoli *Lueneburgo* ir druską netoli *Sperenbergo*, kalkes Berlio aplinkinėse.

Per Vokiską žemumą plaukia daug upių, beveik visos jos teka nuo pietrytų siaurvakarų link, kaip antai: *Odera*, *Elba*, *Wezera*, *Ems*, *Reinas*; Isz ty Ems visas priguli prie žemumos, kitos gi prasideda kalnuose, Reinas plaukia per kalnuotą dalį, tikt jo žemutinis tekejimas priguli žemumai ir prisigriebė į Holandiją, pasidalina į daug alkunių. Beveik visos Vokietijos upės paima daugiausiai įtaką ant žemumos ir tai isz deszinės pusės: *Odera-Wartą su Noteca*; *Elba-Havel su Spree*, *Wezer-Aller su Leina*, *Ems-Hase*. Upės tos visokių sistemų teip prisartina wiena prie kitos ant sawo kelio, kad tarp jų ne sunku buvo nukasti kanalus ir jais sujungti wienus sistemus su kitais, kanalai tie palengvina susinesizmus ir taworų perwezimą.

Kaip jau paminejome, Vokietija užima plotą 10000 kvadratinų mylių, ant kurio gyvena 52 milijonai gyventojų, taigi ji labai tirstai apgyventa, tirstciaus negu Prancūzija, tuli apskrisciai apgyventi tirstciaus negu Činai arba Italija, iszpuala vidutinizskai po 5200 ant wienos geografizskos kvadratinės mylios; krasztuose gi prie virszutinio Reino, ir Saksonijoj iszpuala po 8000—10000 ant kvadratinės mylios. Žemdarbystė ne gal iszmaityti visų gyventojų, nors ir ji Vokietijoj stovi labai augstai, daug gyventojų užsiima pramonėmis; iszdirbystė kyla vis augstyn, iszwežimas iszdirbimų ir swetimus krasztus kas metą didinasi; daugelis vokiečių, ne galėdami namieje iszmisti, kraustosi į kitus krasztus: vokizski kolonistai yra visose musų žemės dalyse, daugiausiai wienok jų yra Suvienytose Wieszpatsytėse ir Maskolijoj.

Vokiečiai wiena isz apszwiesciausių tautų ant musų žemės, jie darbztus, kantrus, visoki mokslai labai augztai pakilę, augščiausias negu daugelyj kitų Europos krasztų, apie kitas swieto dalis, o tame ir apie Ameriką, nėra ką kalbėti, deszimta dalis studentų Vokietijos universitetuose ir specializskose mokslainėse yra Amerikonai, kurie, ne pasiganėdinami tuom, ką jiems utiukia Amerikos mokslizskos įtaisos, atkanka į Vokietiją geresnio mokslo įjeszkoti; daugelis universitetų profesorų Amerikos universituose yra vokiečiai; isz mokslų Vokietijoj augščiausiai pakilo filozofija ir geografija; kiti mokslai stovi teipogi ne žemai; Vokietijos mokslainės už paveikslą kitoms tautos yra laikomos.

Vokietija susideda isz kelių vieszpatsysčių, turinczių sawo valdonus, visos namieje rėdosi pagal sawo tiesas, reikalus apeinanczius visą Vokietiją daboja parlamentas susirenkantis Prūsų sostapilėj, Berlyne; užrubežinių dalykų reikalai yra rankose visos Vokietijos kancleriaus; kariauna daugelyj vieszpatsysčių yra ta pati, tikt Bavarija ir Wirtembergas turi atskirą Vokietijos ciecoriumi yra Prūsų karalius kaipio valdonas didžiausios vieszpatsytės. Kaip sakėme, Vokietija susideda isz kelių vieszpatsysčių, isz jų didžiausia yra *Prūsų karalystė*, užimanti Vokietijos žemumą ir jos kalnų dalį. Apart jos ant žemumos yra dar: Dvi *Didėsės Meklenburgo kunigaikštystės*, taigi *Meklenburg Strelitz* ir *Meklenburg Schwerin*, *Didėji kunigaikštystė Oldenburg*, *Kunigaikštystė Braunschweig* ir Liūsi miestai su mazoms teritorijoms: *Lubeka*, *Hamburg* ir *Brema* arba *Bremen*. Kalnuotoj Vokietijos dalyj yra: *Karalystė Saksonija* ant siaurinio szono Erzo kalnų, *Sakau kunigaikštystės* taigi: *Koburg Gotha*, *Altenburg*, *Meiningen* ir *Weimar* bei pusė Turingiskos iszkilimo, *Karalystė Bawarija* ant Szvabiskai-Bavariskos iszkilimo ir ant rytinės dalies Szvabiskai-Frankoniskos iszkilimo, *Karalystė Wirtemberg*, ant vakarinio szono Frankoniskai-Szvabiskos ir Szvabiskai-Bavariskos iszkilimo, *Didėji Kunigaikštystė Badeno* ant Schwarzvaldo ir rytinės dalies Augstutinio Reino žemumos. Prie Vokietijos priguli dar smulkios kunigaikštystės: *Anhalt*, *Homburg*, *Hessen Darmstadt*, *Lippe Detmold*, *Lippe Schaumburg*, *Reuss Greiz*, *Reuss Slets*, *Schwartz Rudolstadt*, *Schwartzberg*, *Sonderhausen*, *Waldeck*, *Hohenloern*.

Prusai didžiausia isz tveriančių Vokietiją vieszpatsysčių, į rytus susiduria su Maskolijos rubežiais, taigi su rubežiais Maskolizskos Lietuvos ir su esančia po Maskolijos valdžia Lenkija, į siaurius turi Baltiskas jures, isz vakarų atsiremia į: Holandiją, Belgiją, Prancūziją ir tulas isz tveriančių Vokietiją mažesnių vieszpatsysčių, į pietus turi Szeicariją, Austriją, Saksoniją. Pavirszius, kokį užima Prūsų karalystė siekia netoli 6000 kvadratinų mylių, ant kurio gyvena su virszum 30 milijonų gyventojų, tarp kurių daugiausiai vokiečių, bet paeinanczių didėsių dalyj isz suvokiečiuotų slavų ir lietuwizskų Prūsų ir lietuvų. Isz ty swetimų galvų, dar ne suvokiečiuotų daugiausiai nes per Lenkijos pasidalinimą Prusams pateko didelis senovės yra Lenkų, Lenkijos szmotas, taigi visa teip vadinama Didėji Lenkija; Lenkų yra, priskaicius prie to Prūsų Morzurus, Kaszubus ir gyvenanczius Szeleijoj arba Silezijoj (Toliaus bus)

